

Praha 19.11.2004

77

Vybrané ukazatele činnosti zdravotních pojišťoven v roce 2003 - II. část Zjednodušené vzájemné porovnání zdravotních pojišťoven

Dřívější Aktuální informace č. 73 se věnovala zdravotním pojišťovnám z pohledu jejich objemu výdajů na zdravotní péči, celkového počtu registrovaných pojištěnců, počtu registrovaných pojištěnců, za které platí pojistné stát, celkových pohledávek za plátců zdravotního pojistného a celkového stavu pohledávek a závazků vůči zdravotnickým zařízením. V předešlé AI jsme rovněž publikovali podíly největších úhrad v rámci zdravotní péče u všech zdravotních pojišťoven (ZP) - na ústavní péči, ambulantní péči a úhrady za léčiva na předpis. Stručně jsme zmínili průměrné náklady na 1 pojištěnce a některé rozdíly mezi jednotlivými ZP z titulu rozdílné věkové struktury pojištěnců.

Průměrné výdaje na zdravotní péči na 1 pojištěnce

ÚZIS ČR má k dispozici zveřejněné výroční zprávy ZP za rok 2003 (viz AI č. 73), takže jen pro připomenutí: VZP registrovala během roku průměrně 6 854 tis. pojištěnců (tj, cca 66 %) a zaměstnanecké zdravotní pojišťovny (ZZP) okolo 3 460 tis. pojištěnců. Z přehledu v příložené tab. č. 1 Průměrné výdaje na zdravotní péči na 1 pojištěnce podle věkových kategorií v roce 2003 můžeme konstatovat průměrná vydání na 1 pojištěnce za všechny ZP ve výši 14 030 Kč, přitom u VZP činí tento údaj 14 595 Kč a u souhrnu za ZZP v průměru 12 911 Kč. Opticky se tedy zdá, že ZZP buď více šetří nebo mají méně nemocné pacienty. Průběh výše výdajů na jednotlivé věkové kategorie (v členění po 5 letech) je v souladu s logikou. V prvních letech života pojištěnec léčebnou a preventivní péči potřebuje a čerpá ji (kategorie do 4 let více než 10 000 Kč na osobu). Pak následuje několik věkových skupin, zhruba do 39 let, kdy se (s výjimkou maminek a nastávajících maminek) člověk lékařům vyhýbá s nadějí, že je nepotřebuje, čemuž odpovídají i průměrné výdaje na osobu kolem 6 - 7 tis. Kč ročně. Poté již zcela ustupují subjektivní přání a převládají biologické zákony, u vyšších věkových kategorií je nutná častější a nákladnější péče, která čerpá v průměru kolem 40 000 Kč u nejvyšších věkových kategorií.

Absolutně „nejlevnějšími“ kategoriemi byly věkové skupiny 5 - 9 let a 10 - 14 let s průměrnými výdaji u všech zdravotních pojišťoven kolem 6 - 7 tis. Kč. Pouze OZP u obou těchto kategorií přesáhla 8 000 tis. Kč. U OZP byla skupinou s nejnižšími výdaji věková kategorie 20 - 24 let s průměrnými výdaji 7 095 Kč a ve výši výdajů pro tuto skupinu se řadí mezi ostatní ZP. OZP do jisté míry rovněž vybočuje z průměru u nejvyšších věkových kategorií, u pojištěnců ve věku 75 - 79 let průměrné výdaje překračují 50 000 Kč a u pojištěnců ve věku 80 - 84 let a 85 let a více dokonce 60 000 Kč,

všechny tyto skupiny však představují celkem 9 744 osob, tj. pouze 1,7 % pojištěnců OZP. Další dvě ZZP, které překračují u starších věkových kategorií hranici 46 000 Kč na osobu a rok, což jsou Vojenská ZP a ZP Ministerstva vnitra u skupin 80 - 84 let a 85 let a více, měly v evidenci u těchto věkových skupin 9 800 osob, resp. 6 741 osob, tj. cca 1 % ze všech svých pojištěnců.

Otázku vysokých výdajů ZZP na jednoho pojištěnce vyšších věkových skupin je nutno brát v úvahu, nelze ji však přeceňovat. Ve věkových kategoriích 60 a více let bylo v průběhu roku 2003 průměrně evidováno 1 557 355 osob, z toho 79,3 % pojištěnců těchto věkových skupin bylo registrováno u VZP. S využitím tab. 1, dále tab. 2 (absolutní počty pojištěnců) a tab. 3 (procentuální podíly jednotlivých ZP na celkovém počtu pojištěnců) se níže ÚZIS ČR pokusil graficky vyjádřit a publikovat rozdělení „trhu“ pojištěnců mezi zdravotní pojišťovny a podíly na celkových výdajích ZP na zdravotní péči.

Vzhledem ke grafickým možnostem a s ohledem na přehlednost grafu jsou opět ZZP uvedeny jako jedna skupina, přestože ÚZIS ČR respektuje jejich regionální a profesní specifika.

Graf č. 1 ukazuje průměrné náklady na 1 pojištěnce u VZP a skupiny ZZP celkem za rok 2003 v Kč podle věkových skupin po 5 letech. U průměru za VZP, průměru ZZP celkem a vždy u nejvyšší a nejnižší hodnoty průběhu křivky jsou uvedeny skutečné číselné hodnoty. Ukazuje se, že prakticky u všech věkových kategorií vydávají ZZP v průměru na 1 pojištěnce více než VZP.

Graf č. 2 zobrazuje graficky porovnání počtu pojištěnců u VZP a u skupiny ZZP celkem. V ČR v roce 2003 bylo u VZP registrováno 66 % pojištěnců, u ZZP celkem 34 % pojištěnců. Nárůst příp. pokles po věkových kategoriích vede k pozvolnému rozvírání nůžek mezi VZP a ZZP tak, že věkové skupiny 80 - 84 let jsou již v poměru 86 % VZP a 14 % ZZP, věkové skupiny 85 let a více pak dokonce VZP 91 % a ZZP - 9 % pojištěnců.

Ani toto však není zcela vypovídající o tom, jak se o výdaje u jednotlivých věkových skupin dělí VZP a ZZP. Graf č. 3 tedy vychází z celkového přehledu všech výdajů na zdravotní péči u dané věkové skupiny a graficky znázorní dělbu práce mezi VZP a ZZP vyjádřením jejich podílu na celkové sumě výdajů na péči v dané věkové kategorii. Závěr z tohoto vyplývá je, že zatímco v průměru skupina ZZP vydává na péči cca 31 % oproti 69 % VZP (srovnej s registrovanými pojištěnci: 34 % u ZZP, 66 % u VZP), s věkovým nárůstem dochází ke kopírování rozevírajících se nůžek u grafu 2, takže v nejvyšší věkové kategorii hradí skupiny ZZP celkem 11 % zdravotní péče, zatímco VZP hradí v této věkové kategorii celkem 89 % výdajů.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že ačkoliv v průměru na 1 pojištěnce v dané věkové skupině vydává VZP méně než ZZP, v souhrnu vzhledem k výši podílu starší populace má VZP průměrné výdaje na 1 pojištěnce vyšší.

V hypotetickém případě, že VZP by na věkové kategorie 60 a více let vydávala stejné částky jako v průměru skupina ZZP, stouply by potřeby a tím zřejmě i dluhy systému veřejného zdravotního pojištění o cca 3 379 mil. Kč (vlastní výpočet ÚZIS ČR na základě evidovaného počtu pojištěnců v uvedených věkových kategoriích a skutečných výdajů na tyto pojištěnce v roce 2003 dle zdrojů všech ZP). Obdobně, **opět pouze hypoteticky**, je možno odhadovat na základě evidovaného počtu pojištěnců a výdajů na jednotlivé věkové kategorie, že pokud by VZP na své pojištěnce vydávala stejné částky, jako průměrná ZZP, vzrostly by potřeby systému veřejného zdravotního pojištění o cca 10 949 mil. Kč (vlastní výpočet ÚZIS ČR, použity počty pojištěnců VZP v jednotlivých věkových skupinách a průměrné výdaje ZZP na tyto věkové skupiny za rok 2003). VZP tedy do značné míry skutečně slouží jako regulátor výdajů systému veřejného zdravotního pojištění.

S ohledem na věkovou skladbu obyvatelstva ČR, věkovou strukturu pojištěnců jednotlivých pojišťoven, vzhledem k nutnosti zachovat „záchytnou“ zdravotní pojišťovnu pro jinde neevidované pojištěnce a vzhledem k dosavadnímu vývoji financí ve zdravotnictví je zřejmě nutno pokračovat v zavádění tzv. 100 % přerozdělování vybraného pojistného dle nákladů na věkové skupiny podle novelizace Zákona 592/1992 Sb. ve znění Zákona 438/2004 Sb., částka 144/2004 Sbírky zákonů, a ekonomicky tak zrovnoprávnit zdravotní pojišťovny s nevýhodnou skladbou pojištěnců, jak z hlediska věku tak i příjmů.

Zkratky použité v textu a tabulkách:

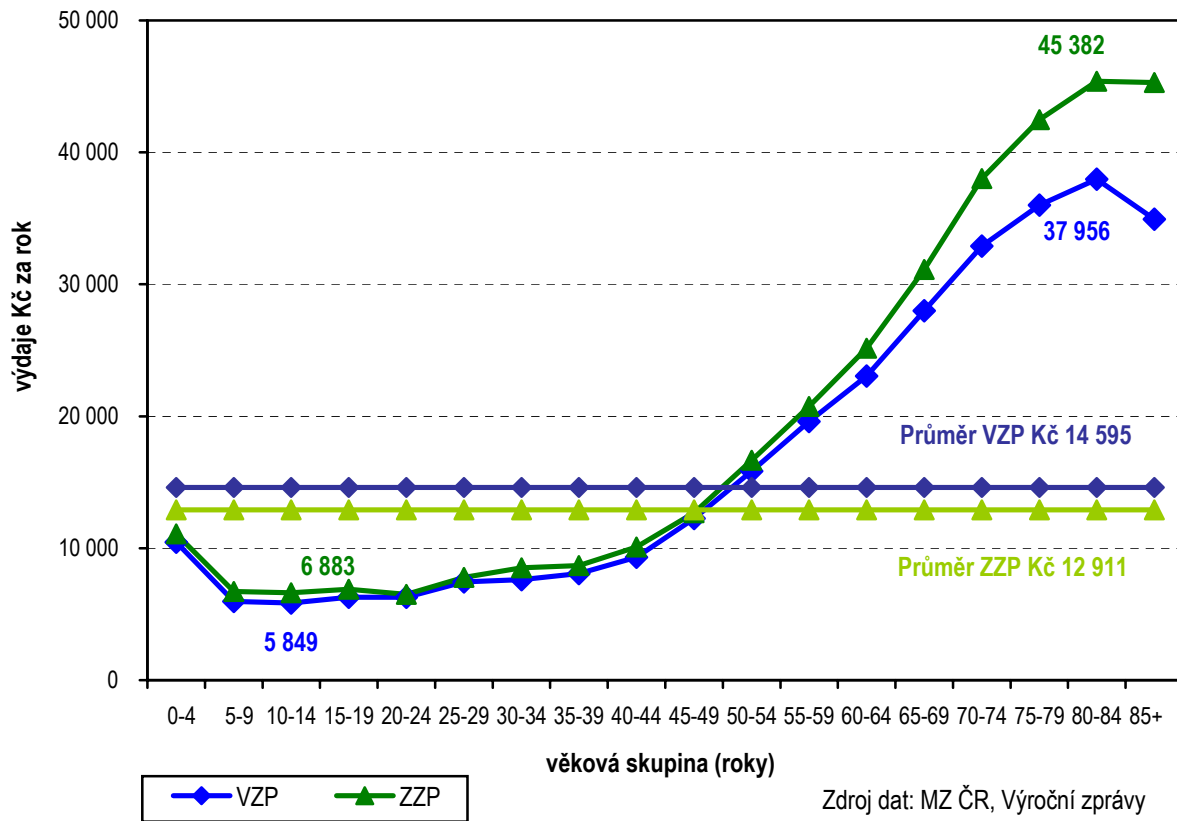
ČNZP	Česká národní zdravotní pojišťovna
HZP	Hutnická zaměstnanecká pojišťovna
ČKA	Česká konsolidační agentura
MF	Ministerstvo financí ČR
MZ	Ministerstvo zdravotnictví ČR
OZP	Oborová zdrav. pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a bankovníctví
RBP	Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna
v.z.p.	veřejné zdravotní pojištění
VoZP ČR	Vojenská zdravotní pojišťovna ČR
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR
ZP	zdravotní pojišťovna
ZP M - A	Zdravotní pojišťovna Metal - Aliance
ZP MV ČR	Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra ČR
ZPŠ	Zdravotní pojišťovna Škoda
ZZP	zaměstnanecké zdravotní pojišťovny
ZZ	zdravotnická zařízení

Přílohy:

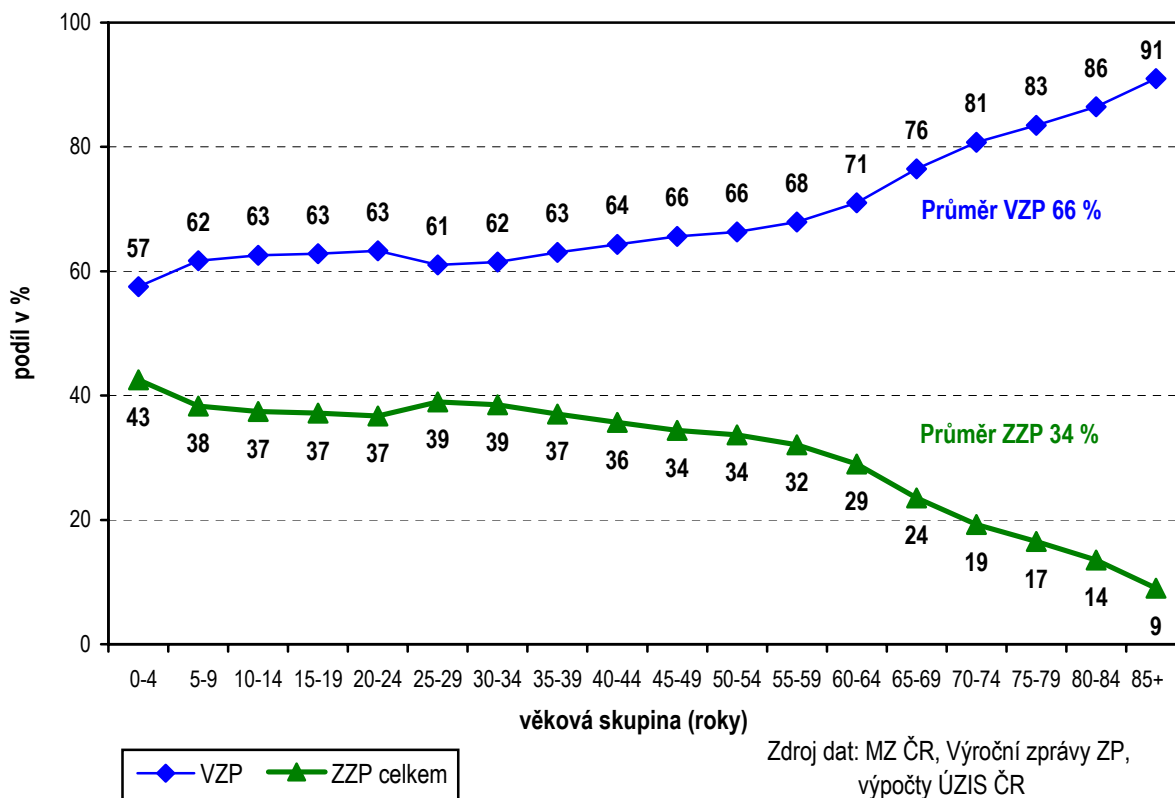
tab. 1	Průměrné výdaje na 1 pojištěnce za rok 2003
tab. 2	Průměrné počty pojištěnců, absolutní hodnoty
tab. 3	Průměrné počty pojištěnců, v %
graf č. 1	Průměrné výdaje na 1 pojištěnce
graf č. 2	Poměr pojištěnců v %
graf č. 3	Poměr celkových výdajů v %

Vypracoval: Ing. Ivan Popovič

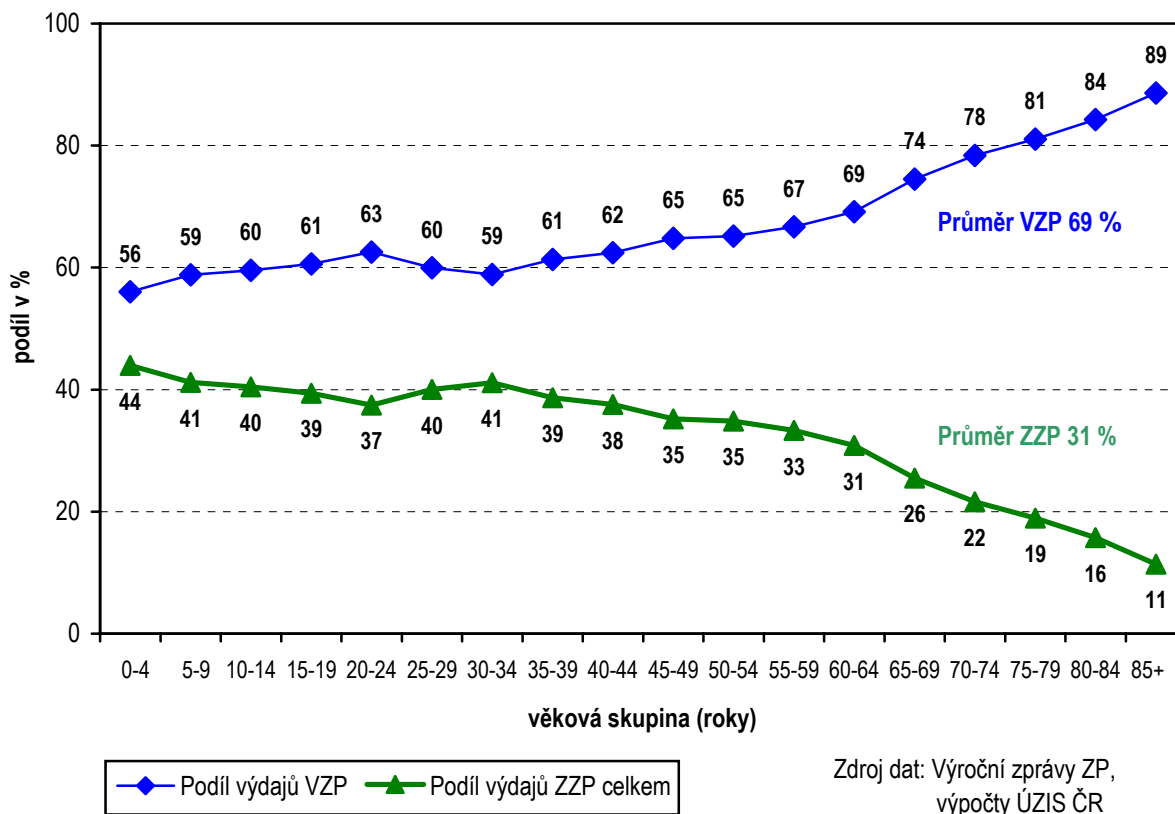
Graf č. 1 Průměrné výdaje VZP a ZZP na zdravotní péči na 1 pojištěnce v Kč za rok 2003 celkem a podle věkových skupin

Graf č. 2 Podíl VZP a ZP na celkovém počtu pojištěnců v % v roce 2003 podle věkových kategorií

Graf č. 3 Poměr objemu výdajů VZP a ZP na zdravotní péči v roce 2003 v % podle věkových skupin

Tab. 1. Průměrné výdaje na zdravotní péči na 1 pojištěnce podle věkových skupin v roce 2003

Věková skupina	Celkem ZP	z toho VZP	ZZP celkem	VZP průměr	ZZP průměr	Jednotlivé ZZP podle počtu osob							
						ZP MV ČR	VoZP ČR ^{*)}	OZP	HZP	RBP	ČNZP	ZP M-A	ZPŠ
0-4	10 715	10 456	11 075	14 595	12 911	10 532	11 182	11 610	11 095	11 419	10 475	10 565	13 192
5-9	6 254	5 967	6 717	14 595	12 911	6 275	6 605	8 280	6 779	5 991	6 056	6 852	6 439
10-14	6 142	5 849	6 635	14 595	12 911	6 458	6 317	8 060	6 442	6 504	5 841	6 451	6 305
15-19	6 502	6 277	6 883	14 595	12 911	6 750	6 972	8 351	6 376	6 166	6 234	6 894	6 881
20-24	6 363	6 287	6 493	14 595	12 911	6 484	6 399	7 095	7 052	6 276	6 339	6 383	7 121
25-29	7 582	7 458	7 777	14 595	12 911	8 360	6 487	9 187	7 461	7 481	7 695	7 787	7 906
30-34	7 961	7 623	8 505	14 595	12 911	8 678	7 434	10 552	7 868	7 632	8 271	8 127	7 722
35-39	8 309	8 090	8 685	14 595	12 911	8 554	9 401	9 949	7 745	8 030	8 188	7 846	8 885
40-44	9 595	9 321	10 090	14 595	12 911	9 975	10 472	11 452	9 562	9 168	9 513	9 634	10 422
45-49	12 390	12 241	12 676	14 595	12 911	12 462	13 406	13 313	12 299	12 558	11 812	11 692	14 276
50-54	16 119	15 838	16 674	14 595	12 911	16 416	17 765	17 502	16 127	16 805	14 992	15 943	17 629
55-59	19 960	19 596	20 736	14 595	12 911	20 324	21 479	23 492	19 428	20 311	18 582	19 518	21 328
60-64	23 665	23 055	25 167	14 595	12 911	25 386	26 426	28 881	22 360	23 776	22 425	23 515	24 838
65-69	28 724	27 987	31 131	14 595	12 911	30 612	32 914	35 267	28 770	30 690	27 971	28 128	31 754
70-74	33 880	32 895	38 025	14 595	12 911	37 978	39 947	45 184	33 590	37 424	35 253	33 433	35 267
75-79	37 071	36 004	42 482	14 595	12 911	42 643	45 740	50 419	37 912	39 700	37 009	39 645	38 694
80-84	38 958	37 956	45 382	14 595	12 911	47 284	48 208	61 046	38 023	41 293	41 330	41 153	34 548
85+	35 776	34 931	45 282	14 595	12 911	46 953	47 831	61 120	35 818	40 389	42 082	44 895	39 300

*) U Vojenské ZP nebyly uvedeny ve zveřejněné Výroční zprávě za rok 2003 výdaje na 1 pojištěnce podle věkových skupin, proto kalkulováno jako podíl celkových výdajů na danou věkovou skupinu a průměrný počet pojištěnců v této věkové skupině, výpočet ÚZIS ČR.

Zdroj : Výroční zprávy ZP za rok 2003, MZ (průměr ZP celkem a ZZP celkem)

Tab 2. Průměrný počet pojištěnců podle věkových skupin a podíl zdravotních pojišťoven v roce 2003

Věková skupina	Celkem ZP	z toho VZP	ZZP celkem	Jednotlivé ZZP podle počtu osob							
				ZP MV ČR	VoZP ČR	OZP*)	HZP	RBP	ČNZP	ZP M-A*)	ZPŠ
celkem osob	10 339 175	6 853 747	3 485 428	956 011	581 303	557 793	332 953	323 595	308 079	304 110	121 584
0-4	461 486	265 329	196 157	48 433	22 864	45 987	20 114	19 569	14 926	18 122	6 142
5-9	492 754	303 954	188 800	49 006	22 203	32 096	22 325	21 016	16 651	18 918	6 585
10-14	641 872	401 649	240 223	64 508	28 515	38 623	27 331	28 062	20 433	24 484	8 267
15-19	672 478	422 419	250 059	66 031	38 594	37 357	22 355	31 871	21 136	24 605	8 110
20-24	764 866	484 181	280 685	69 570	58 874	41 839	22 527	29 383	22 264	26 984	9 244
25-29	917 842	559 839	358 003	88 993	85 756	56 712	29 709	26 721	28 204	30 063	11 845
30-34	755 136	464 411	290 725	81 515	46 869	49 442	27 137	24 814	26 358	25 158	9 432
35-39	709 369	446 930	262 439	75 599	36 105	44 078	24 089	27 100	24 361	22 975	8 132
40-44	645 524	415 006	230 518	66 533	33 612	35 865	20 216	23 926	22 680	20 696	6 990
45-49	758 612	497 771	260 841	76 704	41 662	41 698	22 276	23 325	24 691	21 737	8 748
50-54	798 650	529 817	268 833	82 573	42 500	42 373	23 725	21 602	25 380	21 342	9 338
55-59	743 405	505 089	238 316	73 332	39 487	37 422	21 434	17 613	21 982	18 457	8 589
60-64	533 440	378 684	154 756	44 115	26 824	22 340	17 284	12 027	13 928	12 500	5 738
65-69	415 379	317 590	97 789	25 878	20 281	13 097	11 536	6 575	8 580	7 356	4 486
70-74	404 923	326 899	78 024	20 127	18 431	9 120	9 506	4 851	6 635	5 119	4 235
75-79	324 382	270 774	53 608	14 194	11 985	6 004	6 567	3 085	5 178	3 369	3 226
80-84	192 801	166 713	26 088	6 664	4 963	2 782	3 552	1 549	3 200	1 650	1 728
85+	106 256	96 692	9 564	2 236	1 778	958	1 270	506	1 492	575	749

*) Oborová ZP a ZP Metal - Aliance uvedly údaje k 31.12.2003, nikoli průměrný počet pojištěnců během roku, tím je součet pojištěnců celkem o cca 25 tis. osob vyšší oproti předchozím tabulkám, tj. celková odchylka 0,24 % celkového počtu pojištěnců.

Zdroj : Výroční zprávy ZP za rok 2003

Tab 3. Průměrný počet pojištěnců podle věkových skupin a podíl zdravotních pojišťoven v roce 2003

Věková skupina	Celkem ZP	VZP	ZZP celkem	Podíl jednotlivých ZZP na celkovém počtu pojištěnců v %							
				ZP MV ČR	VoZP ČR	OZP*)	HZP	RBP	ČNZP	ZP M-A*)	ZPŠ
celkem osob	10 339 175	66,29	33,71	9,25	5,62	5,39	3,22	3,13	2,98	2,94	1,18
0-4	461 486	57,49	42,51	10,50	4,95	9,96	4,36	4,24	3,23	3,93	1,33
5-9	492 754	61,68	38,32	9,95	4,51	6,51	4,53	4,27	3,38	3,84	1,34
10-14	641 872	62,57	37,43	10,05	4,44	6,02	4,26	4,37	3,18	3,81	1,29
15-19	672 478	62,82	37,18	9,82	5,74	5,56	3,32	4,74	3,14	3,66	1,21
20-24	764 866	63,30	36,70	9,10	7,70	5,47	2,95	3,84	2,91	3,53	1,21
25-29	917 842	61,00	39,00	9,70	9,34	6,18	3,24	2,91	3,07	3,28	1,29
30-34	755 136	61,50	38,50	10,79	6,21	6,55	3,59	3,29	3,49	3,33	1,25
35-39	709 369	63,00	37,00	10,66	5,09	6,21	3,40	3,82	3,43	3,24	1,15
40-44	645 524	64,29	35,71	10,31	5,21	5,56	3,13	3,71	3,51	3,21	1,08
45-49	758 612	65,62	34,38	10,11	5,49	5,50	2,94	3,07	3,25	2,87	1,15
50-54	798 650	66,34	33,66	10,34	5,32	5,31	2,97	2,70	3,18	2,67	1,17
55-59	743 405	67,94	32,06	9,86	5,31	5,03	2,88	2,37	2,96	2,48	1,16
60-64	533 440	70,99	29,01	8,27	5,03	4,19	3,24	2,25	2,61	2,34	1,08
65-69	415 379	76,46	23,54	6,23	4,88	3,15	2,78	1,58	2,07	1,77	1,08
70-74	404 923	80,73	19,27	4,97	4,55	2,25	2,35	1,20	1,64	1,26	1,05
75-79	324 382	83,47	16,53	4,38	3,69	1,85	2,02	0,95	1,60	1,04	0,99
80-84	192 801	86,47	13,53	3,45	2,57	1,44	1,84	0,80	1,66	0,86	0,90
85+	106 256	91,00	9,00	2,10	1,67	0,90	1,20	0,48	1,40	0,54	0,70

*) Oborová ZP a ZP Metal - Aliance uvedly údaje k 31.12.2003, nikoli průměrný počet pojištěnců během roku, tím je součet pojištěnců celkem o cca 25 tis. osob vyšší oproti předchozím tabulkám, tj. celková odchylka 0,24 % celkového počtu pojištěnců.

Zdroj : Výroční zprávy ZP za rok 2003, propočty ÚZIS ČR